

Søknadsskjema del 1

Del 1 av 4

1. Opplysninger om søkeren

Om søkerenheten

Søkerenhetens navn:

Kirkelig utdanningssenter nord/VID Tromsø

Postadresse:

Postboks 184 Vinderen

Postnr:

0319

Poststed:

Oslo

Søkerenhets e-post:

post@vid.no

Telefon:

22963890

Kontonummer:

15036781650

Organisasjonstype (institutt,org.,etc):

vitenskapelig høyskole

Organisasjonsnummer:

915635520

Nivå på organisasjonens driftsbudsjett:

6,5 mill. kr. (KUN)

Om prosjektleder

Navn:

Bernd Krupka

Prosjektleders tittel:

senterleder

E-post til prosjektleder:

bernd.krupka@vid.no

Telefon:

22963890

Vår søknad gjelder:

Innovasjon og realisering av gode ideer

Tiltak som bidrar til å realisere Den norske kirkes satsinger

Ønsket tildeling 2020:

80 000 kr , -

Ønsket tildeling 2021:

220 000 kr , -

Ønsket tildeling 2022:

200 000 kr , -

Søknadsskjema del 2

Del 2 av 4

2. Kort om prosjektet

Navn på prosjektet:

Sangressurs for kvensk og samisk trosopplæring

Samarbeidspartnere:

Nordreisa menighet, Skjervøy menighet, Mellemspell AS

Målsetting for prosjektet:

Aktivisere regional kvensk og samisk salmetradisjon og dens spiritualitet i trosopplæringen

Sammenfatning av prosjektbeskrivelsen:

Prosjektet ønsker å utarbeide og arrangere verksteder, konserter og salmekvelder med kvenske og samiske tradisjonssalmer og på det grunnlaget utarbeide et ressurshefte for menighetenes trosopplæring. I dette prosjektet ønsker vi å komme kvenske og samiske miljø i møte ved å løfte og anerkjenne kulturenes hjemlige trosopplæring. Vi ønsker å satse på salmesang med utgangspunkt i tradisjonelle kvenske og samiske salmer for å ta vare på og videreutvikle partnerskapet mellom norsk folkekirke og sjøsamiske og kvenske bygder.

Salmene er en del av familienes hverdag i en folkekirkelig kontekst, og de blir svært bevisst brukt som læremiddel mellom generasjonene. Derfor tror vi at kulturenes egne salmer kan være en viktig nøkkel til fellesskap med kirka.

Inspirert av tospråklighetsmetodikken skal norske gjendiktninger med enkelte sentrale kvenske eller samiske ord gi en smak av tros- og kulturarven og muliggjøre et innsteg i både kvensk og samisk trosliv og en spennende folketonetradisjon. Barn og unge vil kunne kjenne glede og tilhørighet ved å få en ny tilgang til en trosverden, en musikalsk verden, og en kulturell tradisjon med særegen og spennende preg.

3. Prosjektbeskrivelse

Store deler av Troms og Finnmark ligger i det "læstadianske beltet", der man har hatt sterke, kollektive bygdesamfunn preget av kvensk og sjøsamisk kultur. I dag er disse områdene sterkt fornorsket. Imidlertid har kvensk og samisk språk og kultur satt et sterkt preg på religiøsitet og trosopplæring i hjemmet, på det som forskere kaller privat religion, både innenfor og utenfor Læstadianismen. Det samiske språket er forsvunnet i mange bygder, selv om det revitaliseres i andre (f. eks. Kåfjord): De eldre bruker språket aktivt, mens de yngre lærer det som skolespråk. Det kvenske språket blir forsiktig gjenopplivet (f. eks. Nordreisa), men er i dag et språk som helst forstås av de aller eldste. Selv i kommuner med et markert kvensk etnisk innslag, er ikke språket nevneverdig bruk, dette som et resultat av fornorskninga. Mens språkene til dels er i sterk tilbakegang og til dels i en revitalisering, står Folkekirken og barnedåpen meget sterkt i hele dette området. Fram til nå har folket i Nord-Troms vært flittige kirkegjengere, og brukt folkekirkens nådemidler.

Partnerskapet mellom Den norske kirke og samisk og kvenskpreget trosliv er ikke enkel. Dette gjør Nord-Troms til et område hvor etablering av trosopplæring møter utfordringer.

I dette prosjektet ønsker vi å komme kvenske og samiske miljø i møte ved å løfte og anerkjenne kulturenes hjemlige trosopplæring. Vi ønsker å satse på salmesang som tar utgangspunkt i tradisjonelle kvenske og samiske salmer for å ta vare på og videreutvikle dette partnerskapet mellom norsk folkekirke og kvenske og sjøsamiske bygder. Trosopplæring har alltid stått sterkt i disse miljøene. Salmer som er knyttet til kvensk og samisk kultur, spiller en sentral rolle i trosopplæring i hjemmene i Nord-Troms. Salmene er en del av familienes hverdag i en folkekirkelig kontekst, og de blir bevisst brukt som læremiddel mellom generasjonene. Derfor tror vi at kulturenes egne salmer kan være en viktig nøkkel til fellesskap med kirka. Det finnes en rekke eksempler på hvordan pop-musikere hedrer sin trosopplæring hjemmefra gjennom å spille inn salmer i ny musikalsk drakt og å fremføre dem i underholdnings-sammenheng for et ungt publikum. Etter vår mening dokumenterer dette at salmeskatten og salmebasert trosopplæring fortsatt spiller en viktig rolle for ungdom i Nord-Troms. Spontan salmesang om kvelden er fast innslag på de læstadianske ungdomsstevnene, som forøvrig har stor oppslutning.

De kvenske og samiske salmene oversetter tekster fra de store kirkelige salmebokforfattere til hjertets språk, og tar i bruk lokalt og regionalt pregede melodivarianter. De utgjør en sentral del av egen minoritetstradisjon, samtidig som de er forankret i kirkens arv. På den måten forbinder salmene kulturell minoritet og Den norske kirke, hjertespråk og tro. En gammel tradisjon kan slik møte kommende generasjoner. Salmebasert trosopplæring kan skape en bro mellom privat religion og kirkens trosopplæring, og mellom generasjonene. Ved å løfte kvensk og samisk tradisjon og språk, ivareta kirkens trosopplæringsansvar i tråd med Luthers imperativ om å forkynne ordet på folkespråkene. I et forsoningsperspektiv er det helt på sin plass at prosjektet også bidrar til å bøte på følgene av statlig og kirkelig fornorskning ved å bidra til en revitalisering av kvensk og samisk språk og kultur.

Det er strategisk å ta et inkluderende grep ved å bruke allsang som positiv samlende faktor i trosopplæringa. De lokale bedehus har i liten grad eget barne- og ungdomsarbeid, og lener seg på folkekirken. Den lokale folkekirken har ofte ikke ressurser utover hverdagsskole for de minste og konfirmasjonsundervisning, dvs at hele aldersgruppen 10-18 år i praksis står enten unten et alderstilpasset tilbud eller også helt uten tilbud, med unntak av en tradisjonell konfirmasjonsundervisning. Siktemålet med prosjektet er å opparbeide et større nettverk av trosopplæringstiltak ved å ha sangsamlinger sammen med den kvenske og sjøsamiske kulturen.

Den kvenske revitaliseringen ligger om lag 40 år etter den samiske. Derfor retter prosjektet seg i hovedsak mot kvenske miljø, uten at det utelukker å dra inn beslektet samisk tradisjon. Regionen er inne i en spennende prosess der unge mennesker er i ferd med å finne tilbake til sine røtter. En hovedtanke ved dette prosjektet er å skape felles arenaer der familier og ulike aldersgrupper kan møtes for å styrke tros-tradisjonen og hånd i hånd med dette gjenoppdage og revitalisere egen kulturarv.

Vi har læremestre både innafor det læstadianske miljøet, og blant kulturinteresserte mennesker i regionen. Fordi fornorskingsprosessene har ført til at mellomgenerasjonene har mistet språket, er det i disse områdene en særlig verdsetting av språk- og kulturkunnskapen som de eldste bærer. Både den kulturbevisste befolkning, den læstadianske forsamling og alminnelige menigheter møtes i bevisstheten om at de eldste forvalter en dyrebart kunnskap. Prosjektet ønsker derfor å utvikle en undervisningsmetodikk som retter seg inn mot den felles bevisstheten. Vi ser det som spennende å knytte sammen de ulike miljøene, og tror at dette kan løfte kirkesøkningen og gi sangglede ved at områdets egen trostradisjon finner fotfeste i vår tid. Vi ønsker altså å tilrettelegge for møter mellom generasjoner, der aldersgruppa fra 0 – 18 er hovedmålgruppe, men der de eldre er læremestre. Slik vi kjenner miljøene, vil dette kunne skape stor glede og en følelse av fellesskap ved å synge de gamle salmene.

For å nå bredt ut, vil vi henvende oss til vanlige menigheter og til ressurspersoner som allerede er i gang med et kvensk revitaliseringsarbeid - der man også har sett betydningen av salmer og salmesang. Kvensk institutt og Halti kvenkultursenter samarbeider i dag om et prosjekt som heter Kielitruisku – kvensk språkdusj. Halti kvenkultursenter er informert om denne søknaden og ønsker å gå inn i samarbeid med oss. I deres språkdusj-konsept deltar blant annet unge familier fra læstadianske miljø. Tove Reibo ved kvenkultursenteret er også dirigent for blandakoret Kvääni ääni. De vil både kunne gå inn som deltakere og læremestre. Vårt prosjekt vil i neste omgang kunne generere rekruttering av unge voksne til koret.

Prosjektet skal ledes av personer som både har salme- og kulturkompetanse. Prosjektgruppen samler kantorene fra Nordreisa og Skjervøy menighet, Peder Vang og Håvard Skaadel, og musikeren og lektor i musikkpedagogikk Kristin Mellem som har jobbet lenge med kvensk og samisk tradisjon og sang, i tillegg til høgskolelektor Wilhelm Sollie, samt senterleder Bernd Krupka ved Kirkelig utdanningssenter nord - VID Tromsø. Formidlingen og undervisningen forankres i brukernes egen erfaring med salmene. Samtidig ønsker vi å "nylese" salmetekstene, ved å se på hvordan tekstenes fokus på nøydsomhet, selvransakelse og håp gir en ny forståelseskontekst med tanke på vår tids utfordringer med miljø- og klimakrise.

Vi ønsker å hente elementer fra tospråklighetsmetodikk, en pedagogisk metode som er brukt i forbindelse med språkrevitaliseringsarbeid i mange land. Ideen er at man bruker det kjente språket som basis, og via dette beveger seg innover i språket man ønsker å bli fortrolig med. På samme måte ønsker vi å bruke salmene som er kjent hjemmefra som en innfallsport til troens forestillingsverden, billedverden og språk. En forutsetning er at det gamle kvenske og samiske familiespråket og troens språk går hånd i hånd. De gamle melodiene og språket åpner vei inn mot troens mysterium. Vi tror dette er en mottakerorientert metode som spiller på lag med opplevelse av mestring. De sentrale stikkord er:

- Barn/unge

- Foreldregenerasjon + prosjektarbeidere
- Musikere/sangkvelder
- Mesterlære
- Kaffepauser/leker.

Vi ser for oss å lage et pedagogisk opplegg der fellesskapet på tvers av generasjoner har en viktig plass. Musikkpedagogisk inspirert kreativ bruk av tekst og melodi vil sammen med lek bidra til å skape glede og gruppetilhørighet. Inspirert av tospråklighetsmetodikken skal norske gjendiktninger med enkelte kvenske eller samiske nøkkelord gi en smak av tros- og kulturarven. Dette gir et innsteg i både kvensk og samisk trosliv og en spennende folketonetradisjon. Barn og unge vil kunne kjenne glede og tilhørighet ved å få en ny tilgang til en trosverden, en musikalsk verden, og en kulturell tradisjon med særegen og spennende preg. Mange av de gamle åndelige sangene synges på samme melodi som kjærlighetssanger, dette er også et spennende moment. Vi tror at dette er et ekstra verdifullt tiltak i områder som står i fare for å miste både språk og viktig kulturarv.

Prosjektet skal ha tre faser: I en første fase skal prosjektet samle inn salmer og salmerelatert materiale i form av melodier, sangtradisjoner, anekdoter, gjendiktninger og fortellinger med mer fra kvensk og samisk folketradisjon i Nord-Troms. Her kan prosjektet dra vekslers på bred kunnskap blant medarbeiderne i prosjektgruppen.

I andre fasen skal det arrangeres en rekke konserter, generasjonskvelder og andre tilstelninger knyttet til menighetene i Nord-Troms. Dette skal gjøres i samarbeid med kantorer, organister og andre lokale lønnede eller frivillige musikere. Fire av disse skal ha et større format og er synliggjort i budsjettet. Metodikken skal utprøves og videreutvikles gjennom disse arrangementene.

I tredje fase skal det utarbeides et ressurshefte for gjennomføring av lignende arrangement. Heftet skal være tilgjengelig i trykt form og som en nettressurs i Ressursbanken. Den skal inneholde

- utvalgte tradisjonssalmer
- salmerelaterte anekdoter og fortellinger,
- bilder,
- aktivitetsforslag knyttet til melodi og innhold,
- besifring og enkelte forslag til arrangement av melodier,
- enkelte lydspor,
- programforslag for salmekvelder og andre tilstelninger.

Ressursheftet er tenkt brukt som en meny der lokale arrangører i forskjellige menigheter kan kombinere en egen salmebasert trosopplæringskveld.

4. Prosjektets resultat/produkt

1. Lokale kurskvelder/verksteder som munner ut i en serie av konserter/salmekvelder i trosopplæringens fortegn. Dette foregår i samarbeid med lokale musikere og vil aktivisere lokale frivillige.
2. Et ressurshefte som skal inneholde følgende: utvalgte tradisjonssalmer med salmerelaterte anekdoter og fortellinger, herunder bilder og aktivitetsforslag knyttet til melodi og innhold, dessuten besifring og enkelte forslag til arrangement av melodier, samt enkelte lydspor og programforslag for salmekvelder og andre tilstelninger.
3. Ressursheftet skal gjøres tilgjengelig digitalt.

5. Implementering av prosjektets resultat/produkt

Prosjektet inngår i en revitaliseringsfase knyttet til kvensk og samisk språk og kultur i regionen og møter mye interesse, velvilje og engasjement. Fremdriftsplanen sørger for at prosjektet blir lokalt kjent og forankret. Prosjektet vil derfor medføre gjensidig rekruttering av tradisjonsbærere både innenfor kirkelige, kvenske og samiske kulturtiltak i regionen. Mange familier vil ønske å skaffe seg et salmerelatert materiale for å markere egen tro og kulturtilhørighet. Nord-Norge har en stor kvensk og samisk befolkning. Materialet vil være av interesse i kvenske og norsk-finske miljøer utenom Nord-Troms, for eksempel i Porsanger og andre steder i Finnmark. Vi ser for oss å presentere materialet på medarbeidersamlinger, Trosopplæringskonferansen og i forbindelse med andre tilstelninger.

6. Eventuell drift/videreføring etter endt prosjektperiode

Prosjektet føyer seg inn i en rekke med utviklingsprosjekter rundt kvensk salmetradisjon: Utarbeidelse av kvensk salmebok, og skissert utvikling av en praktbok knyttet til samme materiale. Imidlertid er dette det eneste prosjektet i rekken som tar for seg trosopplæring.

7. Fremdriftsplan

H 2020: Detaljert prosjektplan, innsamling og gjennomgang av egnet materiale, utvikling av program, kommunikasjon med relevante menigheter og samarbeidspartnere
V 2021 -H 2022: Validering av utvalget og musikalsk videreutvikling gjennom lokale konserter, salmekvelder og verksteder; 4 av disse av større format.
V 2022-H 2022: Utarbeidelse av trosopplæringsmateriale og nettressurs, opptrykk, release-konsert og presentasjon på Trosopplæringskonferansen mm. ; fortsettelse av lokale verksteder/salmekvelder mm.

Søknadsskjema del 3

Del 3 av 4

8. Budsjett

Total økonomisk ramme for (hele) prosjektet:

0

Inntekter:

2020

2021

2022

Ønsket tildeling:

80 000

220 000

200 000

Deltakerbetaling o.l.:

0

0

13 000

Egenandel, minimum 10 prosent:

18 000

44 000

68 000

Andre inntekter:

0

0

0

SUM INNTEKTER

98 000

264 000

281 000

Utgifter:

Kurs:

0

0

0

Lønnsutgifter:

90 000

171 000

168 000

Produksjonsutgifter:

0

0

0

Prosjektmøter inkl reise:

5 000

10 000

10 000

Referansegruppemøte:

3 000

3 000

3 000

4 kulturarr m/ lokale kunstnere:

0

80 000

0

Kunstnerisk arbeid m publikasjon:

0

0

30 000

Trykktilskudd:

0

0

50 000

Releasekonsert:

0

0

20 000

SUM UTGIFTER

98 000

264 000

281 000

BALANSE

0

0

0

Søknadsskjema del 4

Del 4 av 4

9. Faglige referanser og andre opplysninger

Om betydningen av salmesang i samiske miljøer, se for eksempel: Strauman, Ragnhild 2020: "Det e' vårres lyda, vårres språk" Den samiske salmesangen som ressurs. I: Sang for livet! Salmene og sangen i Den norske kirkes trosopplæring. Red. Strauman, Ragnhild, Bernd Krupka. Oslo: Iko. (Prismet bok).

10. Erklæring fra søker

Det er bred enighet i stab/råd/styre om å sende denne søknaden. Vi forplikter oss på å utvikle prosjektet i samsvar med Den norske kirkes verdigrunnlag og kirkens formål om å tilby trosopplæring, stille vår kompetanse til rådighet underveis i prosjektperioden og delta i rapporteringsrutiner som det legges opp til. Dersom forutsetningene for vårt prosjekt endres vil vi kontakte seksjon for barn, unge og trosopplæring i Kirkerådet så raskt som mulig.

Vi bekrefter: Ja Bekreftet av leder i søkerenheten: Bernd Krupka